

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

Ректори Донишгоҳи давлатии
омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни,
доктори илмҳои таърих, профессор

Ибодуллозода А.И.

«13» 03 соли 2026

ТАҚРИЗИ МУАССИСАИ ПЕШБАР

ба диссертатсияи Давроншозода Файзулло Давроншо дар мавзуи «Таҳқиқи аминокислотаҳо ва стероидҳои таркиби мармараки мускати дар Ҷумҳурии Тоҷикистон рӯянда», барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои химия аз рӯи ихтисоси 1.4.4. Химияи органикӣ.

Мутобиқати мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ: Мавзуи диссертатсия ва муҳтавои он ба бандҳои 1,2,3 ва 7-и шиносномаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯи ихтисоси 1.4.4. Химияи органикӣ мувофиқат мекунад:

Мувофиқи банди 1. Омӯзиши сохт ва хосиятҳои пайвастаҳои органикӣ бо истифодаи усулҳои химиявӣ, физикӣ-химиявӣ, физикии таҳқиқот ва ҳисобҳои назариявӣ. (зери боби 2.3);

Мувофиқи банди 2. Омӯзиши қобилияти реаксионӣ ва механизмҳои реаксияҳои пайвастаҳои органикӣ. Таъсифи назариявии вобастагиҳои байни сохт, хосият, қобилияти реаксионии пайвастаҳои органикӣ ва пайвастаҳои табиӣ. (зери боби 1.2. ва 2.3);

Мувофиқи банди 3. Қашфи моддаҳои нави органикӣ, реаксияҳои нави пайвастаҳои органикӣ, усулҳои таҳқиқ, экстраксия ва ҷудокунии моддаҳои органикӣ аз объектҳои табиӣ. (зери боби 2.3);

Мувофиқи банди 6. Фитохимия ва ҷудокунии моддаҳои органикӣ аз объектҳои табиӣ. (зери боби 1.2 ва 2.3.);

Мубрамии мавзуи таҳқиқот. Қатъи назар аз тараққиёти босуръати химия ва ихтирои ҳазорҳо моддаҳои синтетикӣ, доруҳои аз растаниҳо ҳосилшуда то ҳол аҳамияти баланди илмӣ ва амалӣ доранд. Ҷудо намудани алкалоидҳо, флавоноидҳо, витаминҳо ва дигар моддаҳои фаъоли биологӣ аз растаниҳо имкониятҳои васеъ барои истифодаи доруҳои набототӣ фароҳам меорад. Худи растаниҳо ва доруҳои аз онҳо омодашуда ба организми инсон нисбатан безарар буда таъсири хуб мерасонанд.

Садҳо намуд растаниҳо мавҷуданд, ки дорои моддаҳои фаъоли барои тиб заруранд ва метавонанд барои муолиҷаи бемориҳои гуногун истифода шаванд. Дар ин замина, набототи Тоҷикистон аҳамияти хоса дорад, зеро дар ҳудуди кишвар зиёда аз 5 ҳазор намуди растаниҳо мерӯяд. Шароити мусоиди иқлимии Тоҷикистон боиси гуногунрангӣ ва бой будани таркиби растаниҳои шифобахши худрӯй мегардад. Аксари ин намудҳо то ҳол пурра таҳқиқ нашудаанд ва дар ин самт пешорӯи олимон корҳои зиёде мавҷуданд. Манбаъҳои табиӣ баъзе растаниҳои шифобахши ватанӣ имкон медиҳанд, ки онҳоро ҳамчун доруҳои галенӣ ва фармасевтӣ ба воситаи шабакаи дорухонаҳо ба истифодаи аҳоли расондан мумкин бошад. Мармарак, марвак, кампиргулак (*Salvia sclarea* L.), бо номи русӣ шалфей *мускатный*, растании бисёрсолаи алафӣ аз оилаи Лабгулҳо (*Lamiaceae*) мебошад. Пояш рост буда, баландии он аз 40 то 100 см мерасад. Баргҳо дилшакл ё байзашакли думчадор, гулҳо хушбӯй, рангашон кабуд ё гулобӣ мебошанд. Мева - қаҳваранги зардчаи мудаввар. Давраи гулкунӣ моҳи июн–июл, давраи тухмбарорӣ - август–сентябр аст.

Ватани ин растанӣ соҳилҳои баҳри Миёназамин мебошад. Илова бар он, дар минтақаҳои кӯҳии Осиёи Марказӣ, Эрон, Русия, Қафқоз ва Қрим низ воমেҳурод. Дар Тоҷикистон асосан дар боғу саҳро, дашту киштзор, буттазор, инчунин дар нишебиҳои кӯҳ ва теппаҳо мерӯяд. Дар тиб қисми болоии поя, барг ва гули мармарак истифода мешаванд. Онҳоро дар моҳҳои август–сентябр чамъоварӣ намуда, дар чойҳои сояфкан ва шамолрас хушк мекунанд. Гиёҳи хушкшударо метавон дар қуттиҳо ё халтаҳои коғазӣ то ду сол нигоҳ дошт. Мармараки мускатӣ (*Salvia sclarea* L.) дорои хосиятҳои зиддиоксидантӣ, зиддивирӯсӣ ва антигистаминӣ мебошад. Таркиби химиявии растанӣ рағанҳои эфирӣ, флавоноидҳо ва алкалоидҳо дар бар мегирад. Вобаста ба минтақаи парвариш, таркиби моддаҳои фаъол метавонад ба таври назаррас фарқ кунад, ки ин ба хусусиятҳои он зид таъсир мерасонад. Таҳлили адабиёти илмӣ нишон медиҳад, ки дар асоси пайвастаҳои ин растанӣ доруҳо таҳия шудаанд, ки дар муолиҷаи бемориҳои дерматовенерологӣ, ҳамчун воситаҳои зиддиилтиҳобӣ, гепатопротекторӣ ва панкреопротекторӣ васеъ истифода мегарданд.

Дарачаи асосноккунии гузоришҳои илмӣ, хулосаю пешниҳод, ки дар диссертатсия оварда шудаанд: гузоришҳои илмӣ, хулосаҳо ва пешниҳодҳои, ки дар диссертатсияи Давроншозода Файзулло Давроншо оварда шудаанд бо натиҷаҳои мушаххас ва боэътимоди таҷрибавӣ асоснок карда шудаанд. Хулосаҳои илмӣ дар асоси таҳлили таркиби химиявии мармараки мускатӣ бо истифода аз усули хроматографияи маҳинқабат ва

дар асбоби хроматографии «Хром-5» истеҳсоли Чехия санҷида шудаанд. Миқдори карбон, гидроген, оксиген ва нитроген дар асбоби «vario» MICRO CUBE муайян карда шуданд. Спектрҳои ИС-и пайвастаҳои синтезкардашуда дар соҳаҳои $400-4000\text{ см}^{-1}$ дар асбоби «Specord СИ-75» ва спектрометрии «SHIMADZU», ба намуди суспензия дар вазелин ва ҳаб (таблетка) бо KBr омӯхта шуданд. Таркиб ва сохти пайвастаҳои синтезкардашуда бо гирифтани спектрҳои Масс., (дар асбоби www.Chromatec.ru 5000. 2) ва РМЯ (дар асбоби «Bruker- 500 Мгс, маҳлул дар ампулаи 50 мм, ампулҳои Norell-508-UP ва Norell-S-5-500») тасдиқ карда шуданд. Таҳлили биохимиявиро дар дастгоҳи Stat-Fax 1904, Biohem, анализатори гематологии micros-20+, хроматографии навъи «Хром-5», ки бо детектори шӯълагӣ-ионизатсионӣ муҷаҳҳаз аст, таъмин ва асоснок карда шудааст. Ҳангоми гузаронидани таҳқиқот 25 номгӯи пайвастаҳоро ҳосил намудааст.

Навгонии илмии таҳқиқот ва саҳеҳии натиҷаҳои гирифташуда дар он ифода меёбад. Таҳқиқоти Давроншозода Файзулло Давроншо дорои навгонии илмии назаррас буда, дар он бори аввал гурӯҳҳои асосии моддаҳои химиявиро дар таркиби мармараки мускатӣ (*Salvia sclarea* L.) муайян карда шуданд, инчунин аввалин маротиба аз таркиби мармараки мускатӣ (*Salvia sclarea* L.) аминокислотаҳои алифатӣ, ароматӣ, гетеросиклӣ ва стероидҳо ҷудо карда шуданд. Дараҷаи тозагии пайвастаҳои аз таркиби мармараки мускатӣ (*Salvia sclarea* L.) ҷудо намударо бо истифода аз усулҳои спектри инфрасурх, спектри-массавӣ, резонанси магнитии ядро, хроматографияи тунукқабат ва хроматографияи газӣю моеъгӣ муайян намуданд. Хосиятҳои биологии моддаҳои ҷудокардашудаи таркиби мармараки мускатӣ (*Salvia sclarea* L.) омӯхта шуда, муайян карда шуданд ва моддаҳои аз таркиби мармараки мускатӣ (*Salvia sclarea* L.) ҷудокардашуда барои малҳами зиддибактериявӣ омода шуд.

Ахамияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия. Таҳқиқотҳо нишон додаанд, ки аз таркиби мармараки мускатӣ як қатор пайвастаҳои нав ҷудо кардан мумкин аст. Ба онҳо аминокислотаҳои алифатӣ, ароматӣ, сиклӣ, ҳетеросиклӣ ва стероидҳо дохил мешаванд, ки дар оянда онҳо метавонанд ҳамчун маводҳои фаъоли реаксионӣ дар синтези органикӣ васеъ истифода шаванд.

Ҳосилаҳои аминокислотаҳо ва стероидҳо бо истифода аз усулҳои муосири таҳлил муайян карда шуда, дар моделҳои фармако-биохимиявӣ хосиятҳои биологӣ ва фаъолияти эҳтимолии онҳо омӯхта шудаанд. Муқоисаи маълумотҳои адабиёт бо натиҷаҳои бадастомадаи кори диссертатсионӣ нишон дод, ки таркиби

мармараки мускатӣ вобаста ба ҷойгиршавии географии растаниҳои шифобахши Ҷумҳурии Тоҷикистон фарқ мекунад. Омӯзиши моддаҳои органикӣ нишон дод, ки таркиби химиявии ин растани аз минтақаҳои гуногун аз якдигар фарқ мекунад.

Дараҷаи этимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ, дурустӣ ва асоснокии натиҷаҳои таҳқиқ. Натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ бо усулҳои стандартизатсияшуда ва муосири илмӣ ба дастамада дараҷаи баланди этимоднокии ва дурустиро доранд. Барои саҳеҳии натиҷаҳо, дар қатор қорҳои илмӣ ва техникӣ риоя шудаанд, ки онҳо иборатанд аз: қорқарди методикаи омӯзиши миқдори аминокислотаҳо ва стероидҳо дар таркиби барг ва пояи мармараки мускатӣ (*Salvia sclarea* L.) ва таҳқиқи хосиятҳои биологӣ онҳо дар моделҳои гуногуни фармакологӣ бо муқоиса ба маводи дигари растаниҳои таҳқиқ карда шудааст.

Саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот: довталаби дараҷаи илмӣ Давроншозода Файзулло Давроншо дар таҳлил ва ҷамъбасти маълумоти илмӣ оид ба қорҳои таҷрибавӣ химиявӣ, биохимиявӣ ва биологӣ, ҷудокунии хроматографии омехтаи реаксионӣ, ҷудокунӣ ва тоза кардани маҳсулоти нави аз растаниҳо ҳосилнамуда саҳмгузор мебошад. Довталаб сохти моддаҳои бадастовардари тавассути усулҳои таҳлили физикӣ-химиявӣ мустақилона ва бо ёрии ҳамкорон муайян кардааст, инчунин дар қорқарди нақшаи таҳқиқот, омода намудани мақолаҳои фишурдаҳо ва маърузаи онҳо бевосита саҳмгузор мебошад.

Наشري натиҷаҳои таҳқиқ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ. Натиҷаҳои асосии таҳқиқоти Давроншозода Файзулло Давроншо дар мавзӯи «Таҳқиқи аминокислотаҳо ва стероидҳои таркиби мармараки мускати дар Ҷумҳурии Тоҷикистон рӯянда» дар маҷалаҳои тақризшавандаи ватанию хориҷӣ нашр гардидаанд. Феҳристи асосии маводи диссертатсионӣ дар ҳаҷми 17 мақолаи илмӣ ва фишурдаҳо, ки 5-тои онҳо дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, 7 фишурдаи маърузаҳои конференсияи Байналмилалӣ ва Ҷумҳуриявӣ, 1 патенти авроосиёӣ ва 4 нахустпатенти ҶТ нашр гардидааст.

Арзёбии мазмуни диссертатсия ва дараҷаи ба итмом расидани он. Сохтор ва ҳаҷми диссертатсия. Диссертатсия бо натиҷаҳои илмию таҳқиқотӣ ҷамъбаст карда шудааст, унвонҷӯ мустақилона дар сатҳи дарқории илмӣ қорҳои худро ба сомон расонидааст. Диссертатсия аз 148 саҳифаи ҷопи компютерӣ иборат буда, аз муқаддима ва 4 боб, шарҳи адабиёт, қисми таҷрибавӣ, шарҳи натиҷаҳои таҷрибавӣ, хулосаҳои асосии қор, шумораи манбаъҳои истифодашуда, ки 150 номгӯйро дар бар мегирад, иборат аст. Диссертатсия дорои 34 расм ва 3 ҷадвал мебошад. Сохти қори

илмӣ мувофиқи талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президента Ҷумҳурии Тоҷикистон ва стандартҳои байналмилалӣ таҳия гардидааст.

Дар муқаддимаи дииссертатсия муҳимияти мавзӯ, дараҷаи омӯзиши он ва аҳамияти илмӣ ба таври возеҳ нишон дода шудааст. Дар ин бахш объект ва предмети таҳқиқот, инчунин мақсад ва вазифаҳои кор равшан ва асоснок ифода ёфтаанд. Дар муқаддима мақсади кор, масъалаҳои илмӣ ва мушкилотҳои асосии таҳқиқот баён гардида, навоариҳои кори илмӣ ва аҳамияти амалии натиҷаҳои бадастомада нишон дода шудааст. Ҳамчунин мавқеъҳои дифоъшаванда дар кори диссертатсионӣ ва рушди соҳае, ки натиҷаи илми истифода бурда мешавад таъкид шуда, конференсияҳои илмӣ ва дигар чорабиниҳои илмие, ки дар онҳо маводи диссертатсия баррасӣ ва таҳлил шудааст, номбар гардидаанд.

Дар боби якум таҳлили ҳамаҷониба ва муфассали адабиёти илмӣ пешниҳод шудааст, ки дар он масъалаҳои асосии химияи стероидҳо ва пайвастаҳои ба онҳо вобаста назариявӣ ва амалӣ ба таври амиқ баррасӣ мегарданд. Дар ин қисмат таърихи ташаккул ва рушди омӯзиши стероидҳо аз марҳилаҳои ибтидоии кашфи онҳо то тадқиқоти муосир фаро гирифта шуда, саҳми олимони маъруфи соҳа, равияҳои асосии илмӣ ва самтҳои навини тадқиқотӣ нишон дода мешаванд. Ҳамзамон, хусусиятҳои сохтори молекулавии стероидҳо, мавҷудияти ҳалқаҳои сершумор, конфигуратсияи фазой, изомерия ва нақши гурӯҳҳои функционалӣ дар муайян кардани фаъолияти химиявӣ ва биологӣ муфассал таҳлил шудаанд. Қисми муҳими таҳлили адабиёт ба раванди мутақобилаи стероидҳо бо аминокислотаҳо бахшида шудааст. Дар ин ҷо хусусиятҳои реаксияҳои этерификатсия, ҳосилшавии эфирҳои аминокислотагӣ, табиати робитаҳои химиявӣ ва таъсири онҳо ба сохтори умумии молекула ба таври муфассал баррасӣ шудаанд. Маълумоти ҷамъоваришуда имкон медиҳанд, ки моҳияти таъсири химиявӣ, устуворӣ, хусусиятҳои ҳалшавӣ ва хусусиятҳои физикӣ-химиявии ин пайвастаҳо аниқ муайян карда шаванд. Дар баробари ин, имкониятҳои истифодаи амалии онҳо дар фармасевтика, тиб, биотехнология ва дигар соҳаҳои саноат бо далелҳои илмӣ асоснок карда мешаванд.

Дар боби дуюм, ки қисми эксперименталии кори диссертатсионӣ мебошад, тамоми равандҳои таҷрибавӣ бо дақиқият ва пайдарпайӣ тавсиф шудаанд. Ҳамчунин реактивҳо ва маҳлулҳои истифодашуда, дараҷаи тозагӣ, ва шароити нигоҳдории онҳо бо тавсифи муфассал оварда шудаанд. Таҳлили элементӣ мутобиқати таркиби ҳисобӣ ва таҷрибавиро нишон медиҳад. Спектри инфрасурх барои муайян кардани гурӯҳҳои функционалӣ, масс-спектрометрӣ барои муайян кардани массаи молекулавӣ ва хусусиятҳои фрагментатсионӣ, инчунин спектроскопияи

РМЯ (^1H ва ^{13}C) барои таҳлили муҳити химиявии атомҳо ва конфигурацияи сохторӣ истифода шудааст. Хроматографияи маҳинқабат бошад, сатҳи тозагии маҳсулоти синтезшударо тасдиқ мекунад.

Дар боби сеюм натиҷаҳои илмӣ ба дастмада мавриди муҳокимаи амиқ қарор гирифтаанд. Дар ин қисмат муаллиф ба таҳлили механизми реаксияҳои гузаронидашуда, омилҳои таъсиррасон ба самаранокии синтез, сабабҳои тағйирёбии ҳосилнокӣ ва нақши шароити реаксионӣ диққати махсус медиҳад. Пайвасти намудани ду синфи муҳим стероидҳо ва эфирҳои аминокислотаҳо ҳамчун як равиши нав дар синтези пайвастаҳои биологӣ-фаъол арзёбӣ мегардад. Дар муҳокимаи натиҷаҳо хусусиятҳои химиявӣ ва физикӣ-химиявӣ пайвастаҳо, аз ҷумла ҳарорати гудозиш, ҳалшавӣ дар ҳалкунандаҳои гуногун, устуворӣ дар муҳитҳои кислотагӣ ва ишқорӣ, инчунин қобилияти онҳо ба иштирок дар реаксияҳои минбаъда таҳлил шудаанд. Илова бар ин, имкониятҳои истифодаи амалии пайвастаҳои синтезшуда ҳамчун моддаҳои доруӣ, компонентҳои фаъоли биологӣ, стабилизаторҳо ва моддаҳои перспективӣ барои рушди технологияҳои нави фарматсевтӣ баррасӣ мегарданд.

Дар боби чоруми кори диссертатсионӣ омӯзиши хосиятҳои биологӣ ва фаъолияти фармакологии экстрактҳои мармараки мускатӣ ҳамчун яке аз самтҳои муҳими тадқиқот пешниҳод гардидааст. Ин боб аҳамияти махсуси амалӣ дошта, натиҷаҳои таҳқиқоти эксперименталиро аз нуқтаи назари таъсири физиологӣ ва имкониятҳои истифодаи тиббӣ ҷамъбасти менамояд. Дар ин қисмат муаллиф ба арзёбии таъсири экстрактҳо ба равандҳои асосии биологӣ диққати ҷиддӣ медиҳад. Омӯзиши фаъолияти фармакологӣ бо истифода аз усулҳои стандартии биологӣ анҷом дода шуда, таъсири экстрактҳо ба системаҳои гуногуни организм, аз ҷумла фаъолияти зиддиилтиҳобӣ, антиоксидантӣ, пешобронӣ ва дигар таъсироти физиологӣ таҳлил гардидааст. Натиҷаҳо нишон медиҳанд, ки экстрактҳои узвҳои рӯйизаминӣ ва зеризаминии мармараки мускатӣ дорои фаъолнокии назаррас буда, метавонанд ҳамчун манбаи моддаҳои биологӣ-фаъол барои таҳияи доруҳои фитотерапевтӣ хизмат намоянд. Илова бар ин, дар боби чорум масъалаи дараҷаи хатарнокӣ ва бехатарии истифодаи экстрактҳо низ мавриди баррасӣ қарор гирифтааст. Муаллиф кӯшиш намудааст, ки бо роҳи муқоисаи таъсири дозавӣ ва таҳлили нишондодҳои физиологӣ, сатҳи эҳтимолии захролудӣ ва маҳдудиятҳои истифодаи экстрактҳоро муайян намояд. Ин таҳқиқот барои арзёбии амнияти биологӣ ва имконияти татбиқи амалии натиҷаҳо дар тиб ва фарматсевтика аҳамияти калон дорад. Дар маҷмӯъ, чор

боби кори диссертатсионӣ якдигарро пурра намуда, асоси мустаҳками назариявӣ ва эксперименталиро барои рушди минбаъдаи таҳқиқот дар соҳаи химияи стероидҳо ва ҳосилаҳои аминокислотагӣ фароҳам меоранд. Натиҷаҳои бадастомада аҳамияти баланди илмӣ ва амалӣ дошта, метавонанд барои таҳияи доруҳои нав, таҳқиқоти биохимиявӣ ва рушди соҳаҳои муосири саноати химиявӣ ҳамчун заминаи бозғайимод хизмат намоянд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Диссертатсияи Давроншозода Файзулло Давроншо дар мавзӯи «Таҳқиқи аминокислотаҳо ва стероидҳои таркиби мармараки мускатии дар Ҷумҳурии Тоҷикистон рӯянда» ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқат мекунад.

Мутобиқати таҳассуси илмии довталаб ба дараҷаи илмӣ. Таҳассуси илмии довталаб ба ихтисоси илмии дархостшаванда аз рӯи ихтисоси 1.4.4. Химияи органикӣ мувофиқат мекунад.

Таҳқиқи диссертатсионӣ аз ин ҷиҳат қобили дастгирӣ мебошад, ки довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар рафти таҳқиқотҳояш вазифаҳои дар назди худ гузоштаро иҷро намудааст:

- бори аввал усулҳои ҷудо намудани аминокислотаҳои гуногун аз таркиби мармараки мускатӣ (*Salvia sclarea*L.) экстракт кардашуда, шароит ва коркарди усули ҷудокунии аминокислотаҳои гистидин, пролин, триптофан, тирозин, венилаланин, метионин, систеин таркиби мармараки мускатӣ (*Salvia sclarea*L.) ба роҳ монда шуд;

- бори аввал моддаҳои ҷудокардашударо бо истифода аз усули хроматографияи баландэффакт тоза карда, сохти моддаҳои ҷудокардашуда бо истифода аз усулҳои гуногуни муосири физико-химиявӣ муайян карда шуда, саҳеҳии қонуниятҳои назариявии муқараршуда оид ба экстрактҳои таркиби мармараки мускатӣ (*Salvia sclarea*L.) ва ҳулосаҳои асосии кори диссертатсионӣ бо химияи органикӣ асос карда шуд;

- натиҷаҳои ба дастомада ва муайян кардани миқдори камзаҳрӣ (low toxicity)-и аминокислотаҳои дар таркиби мармараки мускатӣ (*Salvia sclarea* L.) ва стероидҳои гуногун мавҷуд буда бо таҳқиқотҳои фармако-биохимиявӣ асоснок карда шуд.

Эродҳо ва ҳолатҳои баҳсталаб доир ба диссертатсия. Новобаста аз дастоварду муваффақиятҳо ва пешниҳодҳои ҳадафмандона диссертатсияи мазкур аз норасоӣҳо ва ғалатҳое, ки хусусияти ҷузъӣ доранд ҳолӣ нест ва камбудии ҷойдошта сифати баланди илмӣ

диссертатсияро коста намегардонанд. Аз ин рӯ, ба инобат гирифтани онҳо дар таҳқиқоти ояндаи диссертант самаранок арзёбӣ мегарданд. Эродҳо ва ҳолатҳои баҳсталаб чунинанд:

1. Дар қисми таҳлили адабиёт оид ба мармараки мускатӣ маълумот дар бораи захираҳои табиӣ ва паҳншавии он кам пешниҳод шудааст. Агар диссертант дар қисми таҳлили адабиёти илмӣ маълумоти муфассалтар пешниҳод мекард нағз мешуд.
2. Натиҷаҳои илмӣ дар диссертатсия, асосан дар шакли ҷадвалҳо пешниҳод шудаанд. Пешниҳод мегардад, ки унвонҷӯй дар диссертатсиаш, таҳлили омӯрӣ ва диаграммаҳоро илова намояд, ин мазмун ва равшании диссертатсиро бештар мегардонд.
3. Маълумот оид ба хусусиятҳои зиддиилтиҳобӣ ва зиддимикробии экстрактҳо кам пешниҳод шудааст.
4. Нақши кислотаи урсолил ҳамчун ҷузъи муҳими таркиби химиявӣ ба таври ҳамачониба баррасӣ шудааст ва дар муҳокимаи қисмати кор маълумоти муфассалтарро талаб мекунад.
5. Дар рисола ва автореферат баъзе хатоҳои имлоӣ ва услубӣ мавҷуданд, ки ислоҳи онҳо барои беҳтар шудани сифати кор зарур аст.

Эродҳо ва мулоҳизаҳои пешниҳодшуда хусусияти илмӣ дошта, бештар ба ҷанбаҳои такмил ва мукамалсозии кори таҳқиқотӣ равона гардидаанд. Ҳар яке аз ин нуқтаҳо зарурати амиқтар баррасӣ намудани масъалаҳои ҷудогонаи корро нишон медиҳанд ва метавонанд барои баланд бардоштани сатҳи илмӣ ва амалии рисола хизмат намоянд.

Автореферати диссертатсия тибқи тартиби муқарраргардида барои дарёфти дараҷаи илмии номзод илмҳои химия таҳия гардида, мазмуни асосии кори таҳқиқотиро инъикос менамояд ва дар он натиҷаҳои назаррасии илмӣ асоснок гардида, шарҳи пурраи худро ёфтаанд.

Хулосаи умумӣ оид ба диссертатсия. Хулоса, диссертатсияи Давроншозода **Файзулло Давроншо** дар мавзӯи «**Таҳқиқи аминокислотаҳо ва стероидҳои таркиби мармараки мускати дар Ҷумҳурии Тоҷикистон рӯянда**» барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои химия аз рӯйи ихтисоси 1.4.4. Химияи органикӣ дар сатҳи зарурии илмӣ анҷом ёфта, аз ҷиҳати мазмун ба талаботи мавҷуда мутобиқ мебошад.

Диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқат буда, муаллифи он ба

дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои химия аз рӯи ихтисоси 1.4.4. Химияи органикӣ сазовор аст.

Тақризи муассисаи пешбар дар асоси муқаррароти бандҳои 76-79 ва 81-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06. 2021, №267 тасдиқ гардидааст, таҳия ва пешниҳод шудааст.

Тақриз аз ҷониби доктори илмҳои химия, дотсент, мудири кафедраи кафедраи Химияи органикӣ ва биологии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни омода гардидааст.

Тақриз дар ҷаласаи ғайри навбатии кафедраи химияи органикӣ ва биологии ДДО ба номи С. Айни муҳокима ва тасдиқ карда шудааст (протоколи №7 аз 11 марти соли 2026)

Дар ҷаласаи кафедра иштирок доштанд: 10 нафар.

Натиҷаи овоздиҳӣ: тарафдор - 10 нафар, зид - нест, бетараф - нест.

Раиси ҷаласа:

доктори илмҳои биологияӣ, фармасевтӣ профессори кафедраи Химияи органикӣ ва биологии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни

Бобизода Ф.М.

Эксперт: доктори илмҳои химия, Дотсент, мудири кафедраи Химияи органикӣ ва биологии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни

Гулов Т.Ё.

Котиби илмии ҷаласа: номзади илмҳои химия омӯзгори кафедраи Химияи органикӣ ва биологии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни

Саидова Ш.И.

Имзоҳои Бобизода Ф.М., Гулов Т.Ё. ва Саидова Ш.И-ро тасдиқ мекунам:

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни

Қодирзода С.

Суроғаи муассисаи пешбар: 734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, хиёбони Рудақӣ 121. Тел: (37)224-13-83; Е-майл: info@tgpu.tj; Сомонаи расмӣ: www.tgpu.tj. «11» 03 соли 2026.